

**Артикуляциялық
жаттығулар
Ата-аналарға
ұсыныс**

*** Артикуляциялық жаттығулар-бұл бұлшық ет пен сөйлеу аппаратын нығайтуға, сөйлеуге қатысатын ағзылардың күш, қимыл-қозғалыс және іс-әрекетінің жұмысын нығайтуға арналған жаттығу жиыны.**

*** Артикуляциялық жаттығу дыбысты қою мен машықтандырудың дайындық кезеңі болып табылады.**

Артикуляциялық жаттығуды орындау ережесі:

- 1 Балада дұрыс сөйлеу дағдысы қалыптасу үшін артикуляциялық жаттығуды күнде орындау керек
- 2 Жаттығуларды күніне 3-5 минуттан орындаған жөн
- 3 Әр жаттығу 5-7 рет орындалу тиіс
- 4 Бір статистикалық жаттығуды 10-15 секунд ұстап тұру керек (қимыл-қозғалысын өзгертпей ұстап тұру)
- 5 Артикуляциялық жаттығуды айнаның алдына отырып орындаған керек, себебі отырғанда баланың арқасы түзу, денесін, аяқ қолдарын бос ұстайды.

«С» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Күлкі»

Ерінді барынша созып күлгендей қалыпқа келтіреміз. Осы қалыпта ұстап тұрамыз

«Шарбақ»

Тісті түйістіріп, көрсетіп күлеміз. Осы қалыпта ерінді ұстап тұрамыз.

«Тыңдамайтын тілді жазалаймыз»

Тілді жалпаққылып төменгі ерінге қоямыз. Ерінмен соққылап «пя-пя-пя» деп дыбыс шығарамыз. Тоқтаймыз және жалпақ тілді тынышталған қалпында сәл ұстап тұрамыз.

Күрек

Ауызды ашамыз боссансылған жалпақ тілді төменгі ерінге қоямыз. «Күректі» ауыз қуысына кіргіземіз. Тілді бос ұстаймыз қаттайтпаймыз

«С» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Сағат»

Ерінді күліп тұрған қалыпқа келтіреміз. Ауызды сәл ашамыз. Жіңішке тілдің ұшымен кезек кезек ауыздың бұрыштарына тигіземіз

«Торғай балапаны»

Ерінің бұрыштарын барынша созып ауызды кең ашамыз. Тіл ауыз қуысында қозғалмай тынышталып жаттады

«Жылан»

Ауызды ашамыз тілді жіңішке қылып қатты алға шығарамыз. Және ауыз қуысына қайттадан кіргіземіз

«Кәмпит»

Ерінді бір-бірімен түйістіреміз. Тілдің ұшын барынша қаттайтып кезек-кезек сол және оң жақ ұртына тірейміз

«Ш» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Тыңдамайтын тілді жазалаймыз»

Тілді жалпаққылып төменгі ерінге қоямыз. Ерінмен соққылап «пя-пя-пя» деп дыбыс шығарамыз. Тоқтаймыз және жалпақ тілді тынышталған қалпында сәл ұстап тұрамыз.

«Шәшке»

Ауызды ашамыз боссансып тұрған жалпақ тілдің екі жанын жоғары қарай бүгіп тілді жоғарғы ерінге қарай көтереміз. Тілдің ортаңғы бөлігін шұңғыл қылып жасаймыз.

«Жылқы»

Тілді барынша жоғары көтеріп таңдайға жабыстырып қоямыз. Тілді ақырын және қатты қағамыз. Төменгі иек қозғалмау керек

«Саңырауқұлақ»

Тістерді көрсеттіп күлеміз. Ауызды сәл ашамыз жалпақ тілді таңдайға жабыстырамыз.

«Ш» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Кәмпит»

Ерінді бір-бірімен түйістіреміз. Тілдің ұшын барынша қаттайтып кезек кезек сол және оң жақ ұртына тірейміз

«Тәтті тосап»

Ауызды сәл ашамыз жалпақ тілмен жоғарғы ерінді төменге қарай қимыл жасап жалаймыз төменгі иек қозғалмайды

«Гармошка»

Ауызды ашамыз тілді таңдайға жабыстырып қоямыз. Осы қалыпта ұстап тұрып ауызды ашып жабамыз. Ерін күліп тұрған күйде болу керек

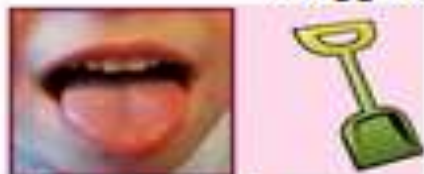
«Күрек»

Ауызды ашамыз боссансылған жалпақ тілді төменгі ерінге қоямыз. «Күректі» ауыз қуысына кіргіземіз. Тілді бос ұстаймыз қаттайтпаймыз

«Р» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Күрек»

Ауызды ашамыз боссансылған жалпақ тілді төменгі ерінге қоямыз. «Күректі» ауыз қуысына кіргіземіз. Тілді бос ұстаймыз қаттайтпаймыз

«Шәшке»

Ауызды ашамыз боссансып тұрған жалпақ тілдің екі жаның жоғары қарай бүгіп тілді жоғарғы ерінге қарай көтереміз. Тілдің ортаңғы бөлігін шұңғыл қылып жасаймыз.

«Саңырауқұлақ»

Тістерді көрсеттіп күлеміз. Ауызды сәл ашамыз жалпақ тілді таңдайға жабыстырамыз

«Гармошка»

Ауызды ашамыз тілді таңдайға жабыстырып қоямыз. Осы қалыпта ұстап тұрып ауызды ашып жабамыз. Ерін күліп тұрған күйде болу керек

«Р» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Тәтті тосап»

Ауызды сәл ашамыз жалпақ тілмен жоғарғы еріннен төменге қарай қимыл жасап жалаймыз төменгі иек қозғалмайды

«Әткеншек»

А дыбысын айтқандай еттіп ауызды ашамыз. Тілді жоғары мұрынға қарай және төмен иекке қарай кезек-кезек созамыз

«Күркетауық»

Ауызды ашамыз жалпақ тілдің ұшын жоғарғы ерін бойымен алға-артқа жүргіземіз. Және осы кезде БЛ-БЛ-БЛ деп дыбыс шығарамыз. Төменгі иек қозғалмайды

«Тісті тазалаймыз»

Тілдің ұшымен жоғарғы тісті ішкі жағынан «Солдан-оңға жоғарыдан-төмен» қарай тазалаймыз. Төменгі иек қозғалмайды

«Л» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Шарбақ»

Тісті түйістіріп, көрсетіп күлеміз. Осы қалыпта ерінді ұстап тұрамыз.

«Саңырауқұлақ»

Тістерді көрсеттіп күлеміз. Ауызды сәл ашамыз жалпақ тілді таңдайға жабыстырамыз

«Гармошка»

Ауызды ашамыз тілді таңдайға жабыстырып қоямыз. Осы қалыпта ұстап тұрып ауызды ашып жабамыз. Ерін күліп тұрған күйде болу керек

«Ине»

Ауызды ашамыз тілді жіңішке қыламыз. Жіңішке қылып қаттайтамыз. Жіңішке тілді алысқа алға созамыз содан соң қайтадан ауыз қуысына кіргіземіз

«Л» дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

«Кәмпіт»

Ерінді бір-бірімен түйістіреміз.
Тілдің ұшын барынша
қаттайтып кезек кезек сол және
оң жақ ұртына тірейміз

«Тәтті тосап»

Ауызды сәл ашамыз жалпақ
тілмен жоғарғы еріннен
төменге қарай қимыл жасап
жалаймыз төменгі иек
қозғалмайды

«Күркетауық»

Ауызды ашамыз жалпақ тілдің
ұшын жоғарғы ерін бойымен
алға-артқа жүргіземіз. Және
осы кезде БЛ-БЛ-БЛ деп дыбыс
шығарамыз. Төменгі иек
қозғалмайды

«Тісті тазалаймыз»

Тілдің ұшымен жоғарғы тісті
ішкі жағынан «Солдан-оңға
жоғарыдан-төмен» қарай
тазалаймыз. Төменгі иек